

What both countries have in common is that, in these countries from the very beginning of the forced transition to this form of education, the Ministry of Education has provided guidelines on the specifics of its implementation: "Regulations on the proper organization and management of online learning in colleges and universities during the pandemic", "Recommendations for the introduction of blended learning in institutions of professional higher and higher education" (Ukraine).

The article identifies which Internet platforms were used in China and Ukraine. The difficulties that have arisen are described, namely:

- insufficient awareness of teachers about existing educational platforms, cloud services, technologies and their capabilities;
- low level of digital literacy;
- lack of understanding of how the learning process takes place;
- simultaneous mastery of the means of organizing online learning and their application;
- mobility in adjusting the presentation of the content of educational material;
- adaptation to work online;
- organization and establishment of feedback;
- absence or lack of gadgets, laptops, computers, communication, connection to the Internet in rural areas in Ukraine.

Thus, despite the sufficient level of digital literacy of teachers in China, they were forced to urgently explore the new opportunities. Some of them were convinced of the impossibility of teaching the course online due to its specifics. Also, despite the high level of technical support and measures taken from time to time, the system could not withstand the load.

Key words: blended form of education, institutions of higher education, cloud technologies, information and communication technologies.

УДК 796.03.09

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.79.2.25>

Соловей О. М., Рогальський В. І., Журавель О. А., Діщенко Д. В., Петренко С. П., Шеверун В. С.

ОЦІНКА ВИСТУПІВ ПРОВІДНИХ УКРАЇНСЬКИХ КЛУБІВ У ЄВРОКУБКОВОМУ ТУРНІРІ З ГАНДБОЛУ СЕРЕД ЖІНОЧИХ КОМАНД

Актуальність дослідження полягає в аналізі та оцінюванні змагальної діяльності гандболісток-чемпіонок України у єврокубковому турнірі, а саме Лізі чемпіонів на різних стадіях її розіграшу. Досягнення та рейтинги провідних гандбольних клубів на міжнародній арені є головними компонентами підготовки їх до офіційних змагань та максимальної реалізації як командних, так і індивідуальних можливостей. Отримана інформація сприяє ефективному розвитку гандболу на національному рівні, підвищенню показників змагальної діяльності гандбольних клубів.

Мета дослідження полягає в аналізі участі жіночих гандбольних клубів на різних стадіях розіграшу Ліги чемпіонів, визначенні тенденцій розвитку гри.

Матеріал і методи дослідження. Проаналізовано матчі 3 жіночих гандбольних клубів, що є чемпіонами України різних років, учасниць розіграшу Ліги чемпіонів Європи за 19 сезонів (1992/93–2010/11 роки). Дані отримані з офіційних протоколів, які доступні на веб-сторінці європейської федерації гандболу (<https://www.champions-league-women/archive>). Інформація використовувалася для перевірки показників змагальної діяльності, щоб порівняти та проаналізувати її зв'язок з командним рейтингом. Теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури та технічних протоколів у мережі Інтернет, метод системного аналізу, хронологічний метод, методи математичної статистики дали змогу сформулювати проблему, визначити ступінь актуальності питань, обґрунтувати мету й завдання роботи.

Результати дослідження. У статті висвітлено організаційні аспекти змагальної діяльності жіночих гандбольних клубів (ГК) України на турнірах Кубку європейських чемпіонів і Ліги чемпіонів за 19 сезонів (1992/93–2010/11 роки). Надано аналіз найвищих досягнень жіночих гандбольних клубів, що є чемпіонами України, а саме кількість ГК (38 ГК) з провідних країн Європи (23 країни), з якими зустрічалися наші гандболістки; відзначено перемоги та поразки, закинуті та пропущені м'ячі, результативні матчі, кількість закинутих і пропущених м'ячів у переможних та програних матчах, а також їх ефективність.

Ключові слова: гандбол, європейський турнір, змагальна діяльність, результативні матчі, кидки м'яча, закинуті м'ячі, ефективність.

Прогрес сучасного спорту пов'язаний з удосконаленням методики підготовки спортсменів високої кваліфікації та забезпеченням рівня їх підготовленості згідно з вимогами змагальної діяльності.

Якщо розглядати гандбол загалом в Україні, то отримання інформації щодо змагальної діяльності наших гандбольних клубів є необхідним для його вивчення й подальшого розвитку.

Удосконалення змагальної діяльності відбувається шляхом об'єктивізації знань про структуру і підготовленість спортсменів з урахуванням загальних характеристик становлення спортивної майстерності в конкретному виді спорту, так і індивідуальних можливостей окремого спортсмена [1; 2].

За сучасного високого рівня спортивних досягнень саме тактична підготовленість окремих гравців і команд загалом набуває першочергового значення. Особливе місце в процесі підготовки гандболістів має бути відведене процесу виховання індивідуальної та командної "тактичної грамотності" гравців [3–5].

Участь чемпіонів України у єврокубковому турнірі відіграє помітну роль у відродженні українського гандболу та можливості закріпитися серед постійних учасників Ліги чемпіонів.

На думку науковців та спеціалістів із гандболу, проблеми підвищення спортивної майстерності гандболістів є значущими в сучасних умовах розвитку спорту. Необхідно шукати причини, за якими жіночі гандбольні клуби України зможуть ефективно зіграти із своїми суперниками у найпрестижніших турнірах Європи [6; 7].

Відомо, що нові спортивні досягнення, нові перемоги чи поразки у матчі або турнірі відображаються у новинах поточної інформації про факти і події, вона має бути обговорена та оформлена у засобах масової інформації та наукових виданнях.

Ознайомлення з результатами змагальної діяльності у контексті їх оцінки свідчить про те, що безумовно вимогою під час визначення подальшого розвитку гандболу в Україні є глибокий аналіз системи підготовки і досягнення спортивних результатів гандбольних клубів та національної збірної команди.

Розглядаючи закономірності багаторічної підготовки спортсменів, В. М. Платонов [8] вважає, що спортивний результат як продукт змагальної діяльності обумовлюється великою кількістю факторів. Це фактори, що визначають структуру змагальної діяльності; зміст тренувального процесу, тобто складу засобів і методів, динаміки навантажень, побудови різних структурних утворень тренувального процесу; особливості змагальної діяльності та рівня підготовленості спортсменів, які здатні забезпечувати високі спортивні результати; закономірності становлення різних сторін спортивної майстерності та формування адаптаційних процесів у провідних, для цього виду спорту функціональних системах. Всі фактори спрямовані на досягнення найвищого командного результату.

Чим менше досвід команди і спортсмена у участі у змаганнях, тим більше факторів впливають на нього [9].

Європейські гандбольні турніри різних сезонів дарують мільйонам вболівальників захоплюючі фінали, точиться запекла боротьба за вихід майже в кожному турі, а виграють більш підготовлені гандбольні клуби.

Актуальність результатів дослідження потребує висвітлення найбільш видатних досягнень гандбольних клубів України на європейській арені. Все це визначає основні теоретичні аспекти нашого дослідження й свідчить про наявність наукової проблеми.

Мета статті полягає в аналізі участі жіночих гандбольних клубів на різних стадіях розіграшу Ліги чемпіонів, визначенні тенденцій розвитку гри.

Проаналізовано матчі жіночих гандбольних клубів, що є чемпіонами України різних років, учасниць розіграшу Ліги чемпіонів Європи. Дані отримані з офіційних протоколів, які доступні на веб-сторінці європейської федерації гандболу (<https://www.champions-league-women/archive>) [10]. Інформація використовувалася для перевірки показників змагальної діяльності, щоби порівняти й проаналізувати її зв'язок з командним рейтингом. Теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної літератури й технічних протоколів у мережі Інтернет, метод системного аналізу, хронологічний метод дали змогу сформулювати проблему, визначити ступінь актуальності питань, обґрунтувати мету й завдання роботи.

Найсильніші 11 жіночих гандбольних клубів (ГК) України у єврокубкових турнірах, а саме Лізі чемпіонів, Кубку володарів кубків, Кубку Європейської гандбольної федерації (ЄГФ) та Кубку виклику, у різні роки й на різних стадіях зустрічалися із 166 гандбольними клубами 38 країн Європи.

Із сезону 1992/93 років українські жіночі гандбольні клуби виступають у розіграші Кубку європейських чемпіонів і Кубку Ліги чемпіонів.

У цих турнірах жіночі ГК "Мотор" (Запоріжжя), "Спарта" (Кривий Ріг) та "Спартак" (Київ) за 19 сезонів (1992/93–2010/11 роки) зустрічалися із 38 ГК 23 країн Європи, із них з 12 ГК декілька разів з 3 ГК ("Будучність" (Чорногорія), "Ікаст" (Данія), "Крім" (Словенія)) – по 3 рази; з 9 ГК – по 2 рази, з 26 ГК – по 1 разу. Серед країн, з якими зустрічалися наші чемпіони, слід відзначити Данію (5 ГК, а саме "Ікаст" – 3 рази, "ГСК" – 2 рази, "Слагелсе", "Ольборг", "Раннерс"), Угорщину ("Ференцварош", "Дунафер", "FTC Right Phone", "Дьєр", "Казілабда"), Німеччину (3 ГК, а саме "Люцельнден" – 2 рази, "Баєр", "Лейпціг") та Норвегію ("Баккелатетс" і "Бясен" – по 2 рази, "Ларвік"). По 2 ГК зустрічалися зі Швейцарії, Нідерландів та Росії, а також 16 ГК від інших 16 країн.

Українські чемпіони зіграли із своїми опонентами в Лізі чемпіонів 96 матчів ("Мотор" – 78 матчів, "Спарта" – 6, "Спартак" – 12), отримали перемоги відповідно – 32 (33,33 %), 2 (33,33 %) та 3 (25,0 %), прогали матчі відповідно – 40 (41,7 %), 4 (66,7 %) та 4 (25,0 %), решту матчів звели в нічию.

У ГК "Мотор" молодь завжди адаптувалася поряд із досвідченими гравцями дуже швидко. Команда очікувала повноцінних гравців, здатних змінити, посилити атакуючий потенціал, які можуть зробити щось самі індивідуально. Насамперед це позначається на їх результатах.

Аналізуючи результати змагальної діяльності чемпіонів України, зазначаємо, що наші гандболістки виконали 2 355 влучних кидків у ворота своїх суперниць (24,53 м'ячі за гру), зокрема гандболістки "Мотору" – 1 915 влучних кидків (24,55 м'ячі за гру), "Спарти" – 139 м'ячів (23,17 за гру), "Спартака" – 301 м'яч (25,08 за гру); пропустили у свої ворота 2 344 м'ячі (в середньому по 25,4 за гру), відповідно "Мотор" – 1 875 (24,04), "Спарта" – 157 (26,17), "Спартак" – 312 (26,0). Тільки у гандболісток запорізького "Мотору" спостерігається позитивна різниця закинутих і пропущених м'ячів "+40", що підтверджує атакуючий потенціал гравців.

Українським гандболісткам довелося зіткнутися із сильним пресингом суперниць, який змушував нас помилятися. Все це відображається на високих і низьких результативних матчах.

Аналіз результативних ігор свідчить про те, що ГК "Мотор" і "Спартак" зіграли результативні матчі зі своїми опонентами, а саме закинули по 67 м'ячів і святкували перемогу над угорськими гандболістками у сезоні 2008/09 років на стадії кваліфікації "Дунав" – "Мотор" (31:36) та сезоні 2000/01 років на груповій стадії "Спартак" – "Дьєр" (39:28). Низькі результативні матчі відзначені у сезоні 1993/94 років на стадії 1/16 фіналу: 27 м'ячів у матчі "Мотором" та "Люцельнден" (Німеччина) (16:11), 30 м'ячів у сезоні 1992/93 років, перший кваліфікаційний раунд, "Спартак" – "Слован" (Чехія) (14:16), 41 м'яч у сезоні 2010/11 років на груповій стадії "Спарта" – "Баєр" (Німеччина) (20:21).

У цій частині будемо більше говорити про бомбардирські якості наших гандболісток.

Високі бомбардирські якості наші чемпіони демонстрували у таких матчах: по 39 м'ячів за гру закидали у ворота своїх опонентів у сезоні 1999/2000 років на стадії 1/16 фіналу "Мотор" – "Кефаловрісос" (Кіпр) (39:11) та сезону 2000/01 років на груповій стадії "Спартак" – "Дьєр" (39:28), а також по 30 м'ячів за гру закидали на груповій стадії кваліфікації сезонів 2009/10 років "Спарта" – "Брюль" (Швейцарія) (30:21) та 2010/11 років "Спарта" – "Міллі Піанго" (Туреччина) (30:25).

Так, гравці провідних ГК здійснювали тиск на наших гандболісток і робили це успішно як у нападі, так і в захисті, про що свідчить низька результативність наших чемпіонів.

Слід відзначити низьку результативність у матчах: по 14 м'ячів за гру закидали у сезоні 1993/94 років на стадії 1/16 фіналу "Люцельнден" (Німеччина) – "Мотор" (25:14) і "Спартак" – "Слован" (Чехія) у першому кваліфікаційному раунді сезону 1992/93 років (14:16), лише 16 закинутими м'ячами відзначилися гандболістки "Спарти" у грі з "ФСК Гандбол" (Данія) сезону 2009/10 років на груповій стадії кваліфікації 16:31, вони ж і перервали виступи "Спарти" в Лізі чемпіонів в цьому сезоні.

Аналізуючи максимальну і мінімальну кількість пропущених м'ячів за гру від своїх суперниць, відзначаємо, що гандболістки ГК "Мотор" 36 м'ячів пропустили у свої ворота у матчі "Ікаст" (Данія) – "Мотор" (36:25) на стадії 1/8 фіналу сезону 2004/05 років та 8 м'ячів у матчі "Кефаловрісос" (Кіпр) – "Мотор" (8:37) сезону 1999/2000 років на стадії 1/16 фіналу.

Дещо інші показники демонстрували спортсменки ГК "Спарта" (Кривий Ріг). Гандболістки з Кривого Рогу у сезоні 2010/11 років, виступаючи у Лізі чемпіонів на стадії групової кваліфікації, у матчі ГК "Рандерс" (Данія) – ГК "Спарта" пропустили у свої ворота 32 м'ячі, а найменшу кількість (21 м'яч) на цій же стадії і цьому сезоні, а також сезоні 2009/10 років пропустили у матчах ГК "Спарта" – "Баєр" (Німеччина) (20:21) та ГК "Спарта" – "Брюль" (Швейцарія) (30:21).

Аналогічні показники слід відзначити у гандболісток ГК "Спартак" (Київ), максимально (33 м'ячі) пропустили від своїх опонентів із Німеччини у другому кваліфікаційному раунді сезону 2001/02 років у матчі ГК "Лейпціг" (Німеччина) – "Спартак" (Київ) (33:27), мінімально (16 м'ячів) – у першому кваліфікаційному раунді сезону 1992/93 років у матчі "Спартак" (Київ) – ГК "Слован" (Чехія) (14:16).

Аналіз отриманих результатів дає змогу зауважити, що кваліфікація гандболісток різних клубів, їх досвід, манера ведення боротьби суттєво впливають на зміст гри, різницю закинутих і пропущених м'ячів у матчах з українськими чемпіонами.

Для порівняльного аналізу були вибрані інформативні показники змагальної діяльності гандболісток, якими є максимальна позитивна й мінімальна негативна різниця закинутих і пропущених м'ячів у матчах зі своїми суперницями.

Серед чемпіонів України тільки ГК "Мотор" має позитивну різницю таких показників, а саме +40 за час участі в розіграші престижного турніру, інші наші ГК "Спартак" (-11) та "Спарта" (-18) мають негативну різницю м'ячів.

Найбільшу різницю закинутих м'ячів слід відзначити у переможному матчі ГК "Кефаловрісос" (Кіпр) – "Мотор" (8:37) (+29 м'ячів) сезону 1999/2000 років стадії 1/8 фіналу, гірший результат ми спостерігаємо у програному матчі між ГК "Мотор" – "ФСК Гандбол" (Данія) (17:38) (-21 м'яч) сезону 2008/09 років у кваліфікаційному груповому раунді. Середні показники різниці у переможених та програних матчів складають +3,87 та -3,36 м'ячів за гру.

Дещо інші показники мають гандболістки київського "Спартака". У сезоні 2000/01 років на груповій стадії розіграшу турніру Ліги чемпіонів у матчі клубів "Спартак" (Київ) – "Дьєр" (Угорщина) встановлено найкращий переможний результат 39:28 (+11). Найгіршу різницю (-6) у ГК "Спартак" відзначено у двох матчах сезону 2001/02 років, а саме у другому кваліфікаційному раунді між гандболістками клубів "Лейпціг" (Німеччина) – "Спартак" (33:27) та груповій стадії "Крім" (Словенія) – "Спартак" (28:22). Середні показники різниці у матчах складають +1,92 та -2,83 м'ячі за гру.

Аналогічні результати слід відзначити у гандболісток ГК "Спарта". Кращу позитивну різницю +9 м'ячів у сезоні 2009/10 років вони мали на груповій стадії між гандбольними клубами "Спарта" – "Брюль" (Швейцарія) (30:21), а гіршу – у програному матчі (-15 м'ячів) у груповій кваліфікації між клубами "Спарта" – "ФСК Гандбол" (Данія) (16:31). Середні показники різниці складають +2,33 та -5,33 м'ячі за гру.

Жіночі ГК України у єврокубкових турнірах, на новому етапі розвитку гандболу всі клуби загалом і кожен гандболіст окремо підвищують рівень своєї гри. За рівнем підготовки наші провідні гандболістки не поступаються суперникам, швидше за все, в іграх плей-офф головними факторами стають настрої і функціональна готовність на конкретний матч. Жіночим гандбольним клубам України їх не завжди вистачає, що особливо проявляється на різних стадіях розіграшу.

Висновки. На основі поглибленого аналізу змагальної діяльності гандбольних клубів України необхідна побудова ефективної системи підготовки висококваліфікованих гандболісток.

Основною тенденцією розвитку гандболу на цьому етапі становлення гри є використання сильних дальніх кидків м'яча у ворота в стрибку та збільшення кількості швидкісних атак, які беруть початок на своїй половині майданчика, що перш за все підвищують ефективність змагальної діяльності.

Ці тенденції в європейському гандболі систематично розвиваються і поширюються як для юніорів, так і для тренувань вищого рівня, насамперед це швидка гра на всіх етапах підготовки (систематичні тренування здатності гравців діяти швидко, використання змін темпу під час індивідуальних і командних дій у поєднанні, тактично значущі рухи гравців нападу для відкриття простору).

З огляду на сучасні тенденції розвитку гандболу в Європі необхідно впроваджувати інноваційні підходи до побудови тренувального процесу з урахуванням командно ігрових видів спорту. Все це сприятиме ефективному розвитку гандболу на національному рівні, підвищенню показників змагальної діяльності гандбольних клубів.

Подальших наукових пошуків потребують питання аналізу участі провідних гандбольних клубів України в інших Кубках Європи.

Використана література:

1. Зотова Ф. Р., Герасимова І. Г., Садькова С. В. Анализ тенденций развития современного спорта. *Сборник научных статей Полесского государственного университета*. Пинск. 2015. С. 70–73.
2. Сидорчук С. А. Некоторые особенности соревновательной деятельности команд-лидеров мирового юношеского гандбола. *Теория и практика физической культуры*: тренер : журнал в журнале. 2013. № 9. С. 73–78.
3. Мельник В. О. Удосконалення атаквальних тактичних дій гандболістів на етапі підготовки до вищих досягнень : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.01 "Олімпійський і професійний спорт". Львів, 2015. 18 с.
4. Andersson S. H., Cardinale M., Whiteley R., Popovic N., Hansen C., Lopez F. S., et al. Video analysis of acute injuries and referee decisions during the 24th Men's Handball World Championship 2015 in Qatar. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*. 2018. № 28 (7). P. 1837–1846. DOI: <https://doi.org/10.1111/sms.13090>.
5. Соловей О. М. Оцінка змагальної діяльності гандболістів на Олімпійському турнірі в Ріо-Де-Жанейро – 2016. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2017. № 1. С. 128–131.
6. Дорошенко Е. Ю., Кириченко Р. О., Хабарова М. О. Теоретичні аспекти змагальної діяльності у спортивних іграх. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2006. № 3. С. 19–23.
7. Цыганок В. И., Соловей А. М. Новые подходы к анализу атакующих действий в мужском гандболе высших достижений. *Спортивный вестник Приднестровья*. 2012. № 1. С. 35–39.
8. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения. Киев : Олимпийская литература, 2015. 752 с.
9. Матвеев Л. П. Общая теория спорта и ее прикладные аспекты : учебник для вузов физической культуры. Москва : Советский спорт, 2010. 340 с.
10. Ліга чемпіонів ЄГФ. URL: <https://www.champions-league-women/archive>.

References:

1. Zotova F. R., Gerasimova I. G., Sadyikova S. V. (2015). Analiz tendentsiy razvitiya sovremennogo sporta. [Analysis of trends in the development of modern sports]. Pinsk. S. 70–73 [in Russian].
2. Sidorchuk S. A. (2013). Nekotorye osobennosti sorevnovatel'noy deyatelnosti komand-liderov mirovogo yunosheskogo gandbola. [Some features of the competitive activity of the leaders of the world youth handball]. *Teoriya i praktika fizicheskoy kulturyi*: trener : zhurnal v zhurnale. № 9. S. 73–78 [in Russian].
3. Melnyk V. O. (2015). Udoskonalennia atakovalnykh taktychnykh dii handbolistiv na etapi pidhotovky do vyshchyykh dosiahnen [Improving the attacking tactical actions of handball players in preparation for higher achievements] : avtoref. dys. ... kand. nauk z fiz. vykhovannia ta sportu : 24.00.01 "Olimpiyskyi i profesiynyi sport". Lviv. 18 s. [in Ukrainian].
4. Andersson S. H., Cardinale M., Whiteley R., Popovic N., Hansen C., Lopez F. S., et al. (2018). Video analysis of acute injuries and referee decisions during the 24th Men's Handball World Championship 2015 in Qatar. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*. 28 (7): 1837–1846. <https://doi.org/10.1111/sms.13090> [in English].
5. Solovei O. M. (2017). Otsinka zmahalnoi diialnosti handbolistiv na Olimpiiskomu turniri v Rio-De-Zhaneiro – 2016. [Evaluation of competitive activity of handball players at the Olympic tournament in Rio de Janeiro – 2016]. *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia*. № 1. S. 128–131 [in Ukrainian].
6. Doroshenko E. Yu., Kyrychenko R. O., Khabarova M. O. (2006). Teoretychni aspekty zmahalnoi diialnosti u sportyvnykh ihrakh. [Theoretical aspects of competitive activity in sports games]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu*. № 3. S. 19–23 [in Ukrainian].
7. Tsyiganok V. I., Solovey A. M. (2012). Novyye podhody k analizu atakuyuschih deystviy v muzhskom gandbole vysshikh dostizheniy. [New approaches to the analysis of attacking actions in the men's handball of the highest achievements]. *Sportivnyi visnyk Prydniprovia*. № 1. S. 35–39 [in Russian].
8. Platonov V. N. (2015). Sistema podgotovki sportsmenov v olimpiyskom sporte. Obschaya teoriya i ee prakticheskie prilozheniya. [The system of training athletes in Olympic sports. General theory and its practical applications]. K.: Olimpiyskaya literatura. 680 s. [in Russian].
9. Matveev L. P. (2010). Obschaya teoriya sporta i ee prikladnyye aspekty. [General theory of sports and its applied aspects]: ucheb. dlya vuzov fiz. kulturyi. M.: Sovetskiy sport. 340 s. [in Russian].
10. Liha chempioniv YeHF. [EGF Champions League]. URL: <https://www.champions-league-women/archive> (data zvernennia: 28.01.2021).

Solovey O. M., Rogalsky V. I., Zhuravel O. A., Dishchenko D. V., Petrenko S. P., Sheverun V. S. Evaluation of the performances of the leading Ukrainian clubs in the European women's handball tournament

The relevance of the study lies in the analysis and evaluation of the competitive activities of handball players – champions of Ukraine in the European Cup tournament – the Champions League at different stages of its draw. Achievements and rankings of leading handball clubs in the international arena are the main components of their preparation for official competitions and maximum realization of both team and individual opportunities. The received information promotes effective development of handball at the national level, increase of indicators of competitive activity of handball clubs.

The purpose of the work – analyzes the participation of women's handball clubs at different stages of the Champions League draw and identify trends in the game.

Material and research methods. The matches of 3 women's handball clubs – champions of Ukraine of different years, participants of the draw of the European Champions League for 19 seasons (1992/93–2010/11) are analyzed. The data are obtained from the official protocols, which are available on the website of the European Handball Federation (<https://www.champions-league-women/archive>) [10]. The information was used to check competitive performance indicators to compare and analyze its relationship with team rankings. Theoretical analysis and generalization of scientific and methodological literature and technical protocols on the Internet, the method of system analysis, chronological method, and methods of mathematical statistics allowed to formulate the problem, determine the relevance of issues, justify the purpose and objectives of the work.

Research results. The article highlights the organizational aspects of the competitive activities of women's handball clubs (GC) of Ukraine in the tournaments of the European Champions Cup and Champions League for 19 seasons (1992/93–2010/11). An analysis of the highest achievements of women's handball clubs – champions of Ukraine, namely: the number of GC (38 GC) from the leading European countries (23 countries) with which our handball players met; victories and defeats, goals scored and conceded, matches scored, the number of goals conceded and conceded in winning and lost matches and their effectiveness.

Key words: handball, European tournament, competitive activities, productive matches, throws, thrown balls, efficiency.

УДК 371.134+793

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.79.2.26>

Соляр Л. В.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ХОРЕОГРАФІЇ

У статті висвітлено методичні аспекти розвитку музичних здібностей молодших школярів у процесі вивчення хореографії. Зокрема, акцентовано увагу на формуванні творчої діяльності школярів, що потребує постійного розвитку і передбачає додання проблем і вироблення нових, нестандартних ідей, оригінальних підходів і шляхів до їх втілення. Проаналізовано зміст музично-педагогічних досліджень, навчально-методичних посібників тощо з проблем розвитку музичних здібностей молодших школярів, а також ролі мистецтва у процесі творчого розвитку, використання хореографії в естетичному розвитку дітей. Висвітлено ключові дослідження аспектів розвитку музичних здібностей молодших школярів українськими та зарубіжними вченими. Наголошено на тому, що нині хореографічна діяльність зі школярами повинна мати не тільки тренінговий характер, але й спрямованість на художньо-творчий та музичний розвиток. Зазначено, що в основі хореографічної діяльності лежить виконання рухових дій, засобами яких розкриваються внутрішній світ школяра, його емоції та відчуття. Розглянуто найбільш ефективні рухові моменти у навчально-виховному процесі, які підвищують зацікавленість, активність сприйняття музики дітьми, сприяють розвитку чуття ритму, ладу, музичної пам'яті, допомагають учням розібратися у засобах музичної виразності, відіграють значну роль у розвитку творчої ініціативи та уяви, а саме оплески, ходьбу, біг, танцювальні рухи, рухи рук. Охарактеризовано музично-ритмічну діяльність, а саме музично-ритмічні вправи, які сприяють засвоєнню головних музично-теоретичних понять, розвивають музичний слух і пам'ять, відчуття ритму, активізують сприймання музики. Зазначено найбільш загальні методи навчання танцювальних рухів, такі як пояснення, практичний показ, виконання вправ та елементів під рахунок, самостійне виконання елементів. Виокремлено методи розвитку музично-ритмічного чуття, які передбачають застосування ігор, спрямованих на активізацію почуття ритму у молодших школярів, зокрема образно-ігрових рухів, що допомагають розкриттю і сприйняттю засобів музичної виразності, музичної характеристики того чи іншого образу.

Ключові слова: розвиток, музичні здібності, школярі, музично-ритмічні вправи, танцювальні рухи, ігри, танці.

Одним із головних завдань у педагогіці є формування творчої діяльності школярів, оскільки постійний розвиток суспільства – це шлях до творчості, додання проблем і вироблення нових, нестандартних ідей, оригінальних підходів і шляхів до їх втілення. Виконання певного педагогічного завдання потребує насамперед виховання особистості, здатної акумулювати й творчо переосмислювати набутий суспільством досвід у науці, культурі, мистецтві.

Проблему розвитку музичних здібностей молодших школярів та позитивну роль рухів під музику досліджували такі вчені, як В. Верховинець, С. Руднева, М. Румер, Н. Гродзенська, Н. Ветлугіна, Е. Конорова, В. Білобородова, Е. Мальцева; роль мистецтва у процесі творчого розвитку, використання хореографії